

Dodo Gombár

POPEL NA KŘÍDLECH SUZANNE RENAUD

Milí pedagogové,

tento metodický list byl vytvořen pro vás, aby byl vaším pomocníkem při přípravě studentů na divadelní představení. Najdete v něm nápady na aktivity před a po zhlédnutí představení.

Proč věnovat čas přípravě na představení?

Věnovat čas inscenaci ještě před samotnou návštěvou divadla pomáhá studentům vytvořit si intenzivnější a hlubší zážitek z představení. Následná reflexe představení pomáhá zorientovat se v tématu, v divadelních prostředcích, ve vlastním zážitku a otevírat další témata k zamyšlení. Cílem přípravy a reflexe představení není poučovat nebo informacemi a vysvětlováním zplošťovat zážitek z uměleckého díla. Jde o vzájemnou výměnu podnětů, o diskuzi a o další rozvíjení témat inscenace zajímavými metodami. A také o pomoc divadlo zpřístupnit méně zkušeným divákům. Studenti se často s divadlem setkávají pouze prostřednictvím školy, a proto je ve vašich rukou, jaký si vybudují vztah k dramatickému umění.

Jak s metodickým listem pracovat?

Aktivity jsou určeny pro žáky vyšších ročníků ZŠ a studenty SŠ. Přestože jednotlivé aktivity na

sebe navazují a tvoří tak ucelenou lekci, lze je využít i jednotlivě, podle potřeb skupiny. Tento materiál je jedna z mnoha možností, jak pracovat při přípravě na divadelního představení, a proto se nebojte aktivity přizpůsobit potřebám a zkušenostem vašich žáků/studentů.

Nabízíme vám:

1) **Metodický list**, který můžete volně realizovat s žáky před nebo po návštěvě divadelního představení. Popis aktivit a k tomu potřebné materiály jsou vám volně k dispozici. V případě inscenace *Popel na křídlech* Suzanne Renaud necháváme plně na vašem uvážení, jestli nabízené aktivity a informace chcete sdílet se studenty v rámci přípravy na představení či až po jeho zhlédnutí jako reflexi.

2) **Možnost workshopu** po zhlédnutí divadelního představení probíhajícího v prostorách Horáckého divadla a vedeného zkušenými lektory. Workshop trvá cca 60 minut a následuje po představení.

Během workshopu jsou žáci aktivně zapojeni. Formou her a aktivní reflexe se přiblíží k postavám a jejich motivacím a společně budeme hledat body, ve kterých se svět Suzanne Renaud dotýká toho našeho.

- Jak se příběh Suzanne Renaud týká vás osobně a v čem jsou vám postavy z inscenace blízké
- Jak je možné vyrovnat se ztrátou, zklamáním a smutkem
- Jaký je váš „recept“ na zvládnutí krizových situací

O inscenaci

Dodo Gombár

Popel na křídlech Suzanne Renaud

Jméno francouzské básničky Suzanne Renaud (1889 – 1964) je nedělitelně spjato se jménem jejího muže, básníka a výtvarníka Bohuslava Reynka (1892 – 1971), za kterého se v roce 1926 ve francouzském Grenoblu provdala. Zatímco je ovšem Reynek osobností známou, jeho žena zůstávala dlouho ve stínu.

Její silný životní příběh je příběhem o obrovské ženské síle i křehkosti básnické duše, o životodárnosti poezie a potřebě psát, básnickém i životním souznění i disharmonii. Osud Suzanne Renaud píše ale také tklivý příběh o vykořeněnosti, ztrátě domova a hledání kořenů. Láska, víra, pokora a verše jsou pak tím světlem, vysvobozujícím z přítmi...

Inscenace *Popel na křídlech* Suzanne Renaud s podtitulem „obrázky jednoho života“ nechronologicky odkrývá momenty, útržky veršů, zážitků a pocitů z jejího nelehkého života. Obrovská síla obětavé duše, souznění dvou básnických osobností, ale i nepochopení a disharmonie. Vytržení z kořenů, šťastný život mezi Grenoblem a Petrkovem a pozdější několikanásobný exil. Vysočina jako domov i vyhnanství. Nemožnost i nutnost psát.

Scénář inscenace se opírá o životopisnou předlohu, kterou představuje kniha Lucie Tučkové *Suzanne Renaud / Petrkov 13*, knihu Aleše Palána *Kdo chodí tmami – rozhovor s Danielem a Jiřím Reynkovými* a o vydanou *Korespondenci Reynek – Renaud...*

Inscenační tým

Režie: Dodo Gombár, dramaturgie: Barbora Jandová, výprava: Adéla Szturcová, hudba: David Rotter, pohybová spolupráce: Denisa Musilová

Hrají

Lenka Schreiberová, Marián Chalány, Vít Hofmann, Michal Kraus, Jakub Škrdla, Lucie Sobotková, Šárka Býčková, Zdeněk Stejskal, František Maňák, Ondřej Šípek

Délka: 2:20 hod (s 20min pauzou)

Premiéra: 22.dubna 2023

Tuto lekci můžete s žáky uskutečnit jak před představením, tak i po něm. Cílem těchto aktivit je prohloubit znalosti žáků o Suzanne Renaud, její tvorbě i o kontextu doby, ve které ona a její muž Bohuslav Reynek tvořili a žili.

1) Domov – Co pro tebe znamená domov?

Studenti nejprve popřemýšlí nad tím, co pro ně osobně tvoří domov (např. dům, země, krajina, rodina, přátelé, město, věci...) Každý si pak vyrobí svůj „domov“. K dispozici jsou noviny, papíry, pastelky a další psací potřeby. Kreativité ztvárnění se meze nekladou, je na studentech, zda budou psát, kreslit nebo vytvoří 3D objekt. Svůj výsledný „domov“ pak umístí do prostoru. Vznikne tak výstava různých „domovů“.

2) Prohlídka „domovů“

Vyzveme studenty, aby se vydali na prohlídku „domovů“. Jako podkres pustíme zhudebněné básně Suzanne Renaud v podání Ondřeje Škocha a Zuzany Homolové s názvem Prší na habry (najdeme volně dostupné na youtube)

<https://www.youtube.com/watch?v=vqc2fSpO2r8>

<https://www.youtube.com/watch?v=rNQq6tZyKho>

3) Diskuze/řízený rozhovor v kruhu – „Je možné se takhle vykořenit?“

Jak na vás působily domovy ostatních? Našli jste tam nějaké společné věci?

Seznámíme se s francouzskou básničkou Suzanne Renaud a jejím manželem českým básníkem, malířem a překladatelem Bohuslavem Reynkem (jména je dobré napsat viditelně na tabuli), pro které byl domov velmi důležitý. Každý z nich ale cítil to svoje „doma“ někde jinde. Susanne Renaud v rodné Francii v oblasti Dauphiné, Bohuslav Reynek zase v Čechách na Vysočině v rodném statku v Petrkově.

Susanne Renaud v jednom svém dopise, který psala Bohuslavu Reynkovi, napsala zajímavou úvahu: „Jaká škoda, že jste tak daleko. Tak daleko od mé vlasti, kterou i přes její omyly miluji, tak daleko od mých drahých hrobů, od mé sestry i malé neteře, které mám tolik ráda. Dokážu se takhle vykořenit?“

Co si o tom myslíte vy? Dokázali byste navždy opustit svůj domov? Co by vám chybělo? Jak hluboko máme své „kořeny“? Jak moc nás náš domov ovlivňuje? Lze se někdy svých „kořenů“ úplně zbavit? Potřebujeme mít někde své „kořeny“?

4) Obrazy ze života Suzanne Renaud

Rozdělení žáků na 6 skupin. Každá skupina dostane informace ze života S. Renaud. Tyto informace skupina ztvární formou živých obrazů (nehybných soch). Ke každému obrazu také vymyslí krátký popis/titulek.

Skupinky se pak rozmístí po místnosti tak, aby na sebe viděly, a aby události šly chronologicky za sebou. Poté nahlédneme na tyto živé obrazy – jako by to byly fotografie z rodinného alba – postupně se ukáže jeden živý obraz za druhým a ke každému obrazu zazní titulek. Obraz nechte vždy tak dlouho, aby všichni mohli vyobrazenou situaci dobře pochopit.

1. skupina

- 30. září 1889 – narodila se v Lyonu bývalému důstojníkovi Abelu Renaudovi a Félicii (jejíž otec byl v Grenoblu významným architektem). V roce 1894 se přestěhovali do Grenoblu.
- Jako jedna z prvních žen získává vysokoškolský titul na filozofické fakultě v Grenoblu a následně tam i pravidelně přednáší o francouzské a anglické literatuře.
- 1914-1918 – během 1. světové války pracuje jako ošetřovatelka vojáků. Potkává vojáka Florence, do kterého se zamiluje. Ten však po uzdravení opět nastupuje do první linie a umírá.

2. skupina

- 1922 Susanne Renaud vydává svou první básnickou sbírku *Zde tvůj život*.
- 1923 první setkání Susanne s budoucím manželem českým básníkem, malířem a překladatelem Bohuslavem Reynkem, který chce přeložit její básnickou sbírku *Zde tvůj život*. Následně si vyměňují celou řada dopisů, na jejichž základě se mezi nimi vytvoří silné přátelství.
- 1924 umírá Suzanne milovaná maminka. Maminka pro ni byla nejbližším člověkem v celém jejím životě, ona ji povzbuzovala v básnické tvorbě, ve vzdělání, v umění. Tato událost ovlivní celou její příští tvorbu. Ze smrti maminky se nemůže vzpamatovat, projeví se její nervová křehkost – návaly úzkosti a apatie spojené s depresí se budou v různé intenzitě vynořovat až do stáří.

3. skupina

- 1926 svatba s Bohuslavem Reynkem.
- V Čechách vychází v překladu B.R. její sbírka *Zde tvůj život*.
- 1926–1936 – podle vzájemné dohody žijí manželé půl roku ve Francii a půl roku na Vysočině – zimu tráví v Grenoblu, léto v Reynkově rodném Petrkově.
- 1928 (9. června) – ve Francii se narodí jejich první syn Daniel.
- 1929 (5. července) – narodí se druhý syn Jiří Michael.

4. skupina

- 1932 – Suzanne vychází básnická sbírka *Křídla z popele*.
- 1936 – definitivní přestěhování z Francie na Vysočinu do Petrkova, kde umírá Reynkův otec a Bohuslav je nucen ujmout se statku. První zima v Petrkově.
- 1938 – vychází její báseň *Vrány*.
- 1944 – 1945 – statek v Petrkově je zabaven Němci. Rodina přihlíží likvidaci zahrady a zvířat, později jsou vyhnáni z domu i Reynkovi. Najdou útočiště ve Staré Říši, v rodině vydavatele Josefa Floriana.

5. skupina

- 1947 – Suzanne vychází básnická sbírka *Dveře v prítmí*.
- 1947 – Poslední cesta do Francie, Suzanne Renaud se už do své vlasti nikdy nebude moc vrátit.
- 1948 – vychází v českém překladu její *Chvála oběti* (z roku 1939) – je to poslední knižní vydání veršů Suzanne Renaud za jejího života.
- 1. října 1949 – byl Reynkovým vyvlastněn všechen majetek včetně domu, zahrady a stájí, které se staly součástí Státního statku, později JZD.

6. skupina

- 1949 – Reynkovým je vyvlastněn jejich statek a polnosti. Na statku mohou nakonec zůstat bydlet, ale dostanou přidělené spolubydlící, kteří bydlí v přízemí, zatímco Reynkovi obývají 1. poschodí. Oba básníci se ocitají na okraji společnosti, bez možnosti vydávat a publikovat své dílo, žijí v chudobě. Daniel pracuje jako šofér, Jiří jako krmič prasat. (Až po sametové revoluci, po r. 1989 se mohli věnovat umělecké činnosti – Daniel byl fotografem a Jiří překladatelem z francouzštiny)
- 21. 1. 1964 – Suzanne Renaud umírá v nemocnici v Havlíčkově Brodě.

5) Reflexe – případné dovysvětlení historických událostí

Byly pro vás tyto živé obrazy pochopitelné? Byla nějaká „fotografie“, kterou byste potřebovali znovu vidět? Které obrazy/scény vás zaujaly?

Poskládali studenti po jednotlivých obrazech celý životní příběh Suzanne Renaud?

6) Poslech zhudebněné básně Vrány

Báseň Vrány vzešla ze snahy alespoň částečně se smířit s údělem trávit nejtěžší chvíle z roku v samotě a nedosažitelně daleko od francouzské části rodiny. Báseň je bolestným a definitivním loučením Suzanne Renaudové s jejími dávnými sny – především s nadějí nemuset se nadlouho odtrhnout od domovského kraje Dauphiné.

Každý si najde své místo, na kterém je mu dobře, a zaposlouchá se do zhudebněné básně Suzanne Renaud v podání Ondřeje Škocha a Zuzany Homolové s názvem Hejno vran.

<https://www.youtube.com/watch?v=5agn5rJQtvM>

7) Ilustrace k básni Křídla z popele

Studenti mohou dostat báseň Křídla z popele a vytvořit k ní ilustraci. Při prohlížení vzniklých ilustrací je dobré ukázat i ilustrace Bohuslava Reynka.

Některé motivy z obrazů Bohuslava Reynka se staly inspirací ke scéně divadelní inscenace Popel na křídlech Suzanne Renaud – všimnete si, které?

Suzanne Renaud

Křídla z popele

/Překlad: Bohuslav Reynek/

Nehnut v hnízdě z šedého a studeného rákosí,
jako volavka mrak stojí zadumaný.
Lesů tvář se záhy deštěm orosí.
Vítr bloudí dávných, dávných stromů stany,
kde spí duše, poskrývány.

Schoulen nad houbami v promočené trávě,
jako ony s hnědým kloboukem na hlavě,
stojí hošík, čím dál tišší,
u ohýnku v mlh a dýmu říší,
odkud ve vzlyku žal hynoucího léta
ještě chvílemi květ purpurový metá.

Jako sochy portálů se sřadily ve stráni
bory vousaté a rzivé, světci venkovani.

Nad stádem, jež mlha do svých vírů halí,
vlaze vůně krouží, vzpomínkami štědrá;
kráva, vědma niv, rzí skvrnitá má bedra,
jako kdyby suché listy na ně napadaly.

Z lesů chvílemi se line dech do polí,
z kterého čpí prst' a zvadající stvolý
a v němž ozvěnou křik halali zaskolí...

Naše duše, naše muka vyhnali
do plání a úskalí;

v ztraceném a cizím kraji
štěkoty psů zanikají;

z hlubin zašlých dnů let vyplašený vzdychá
v jeku výstřelů, jež drásají tvář ticha,

Zbývá závat, s ní stisk ruky poslední –
ale přece jen se ještě rozhlédni...

Jaká zářná ruka bílá
na obzoru soumravném jas rozlítla?
Starý, hnědý hvozd, jenž v srdci oheň skrývá,
a jež halí rzi a vřesu roucha sívá,
z úchvatů svých zlatých zpola probuzen,
s povzdechem, jímž stoupá modlitba a sen,
nad znavená síť, brázdy zadumané
věsí lampy v tmách, z nichž slitování plane...

křídla v krvi zapadají do močálů
tíhou tajů smrtelných a žalů.

Honba na obzoru zvolna ustrne,
v pouti mraků počala se rozplývati
jako křídla z popele, jak chrti zlatí,
na nebi, kde svítí vřes a stříbro větrné.

Na tvém údělu tma záhy sobě ustele,
snílku opožděný na plynoucích pláních,
život, žel, jenž chvěje se ti v dlaních,
nečitelný ještě jak pergameny otřelé,
deštěm smyté, mhou a váním popele!

Kam tvá pýcha, vzněty, radosti se ztratily?
Lup tvůj prahnoucí, lup spanilý
oči na tě upírá, v nichž led se šerí.
Kořist kouzelná jak v rose zahrady,
jítra tvého poklady –
byla to jen mlha, marný popel, peří?

Mládí, cesto klikatá a sirá,
po které si paměť sbírá
pády, chyby, omyly
s lích, kde plevel dusí obilí,
mládí, mraků trůne vratký,
obklíčený lesů zmatky,
noc ti padá jako tenata
na přeludů křídla rozpjatá!

Ve chvíli, kdy hory, větrem šlehané,
odcházejí, shýbajíce hřbety hnědé,
v kláštery, v něž tma jen s věčnem zavane,
na dalekých toulkách duše dumy přede,
na minulosti své podemletém břehu:
Samoto, jen hlasu tvého slyší něhu!

Jakou sladkost náhle srdce tvoje cítí
v pustých výsostech, proč nechce odejít?
Odkud uchvátil tě oddech naděje,
vůně šípků na šedivém prahu zimy,
v ohbí cesty keř, jež ohněm oděje
požár vyšlehující oharky tvými?

Stín už kroky vysokými nivu dělí,
jako stádo v zmatku obzory se rozestřely;
ale v odhodlání hořkém kлокot vřelý
roste jako v horách skoky plamene,
opuštěním, tichem, temnem živene.

Vrať se; ztemněla už čela pohoří.
Vrať se k chlebu, k lampě, k ohni,
ani v povzdechu nepohni
chvíle pokojem, kdy pole s Bohem hovoří ...

Nesmírná noc v sirý stan svůj vchází.
Na pláni, jež snům své otevírá srázy,
jen ve chvění rybníku se lesk rozrůstá.
Drsný noční van tu lkaje tiskne ústa
a bledý tvůj obraz, luno pustá!